

SiS so kheren taj so si lengi buchi

E themesko Institucionalno bordo si jekh themesko organo savi si leski buchi te lel sama/paznja pe terne khatar e 12-21 bersh kas si socialni problemura taj vi pe maj bare/phure kas si problemo le drabesa vaj narkotikasa.

Maj butivar len ande le manushen pe zor/snaga vi von tena kamen, pala o zakono pa le terne LVU, vaj pala o zakono pe narkomanura/drabara/alkoholistura- LVM, vaj pala o socialno zakono SoL. Lengi buchi si vi te len pherdal le ternen khatar le 15-17 bersh save si krizi/sudo dine pala o zakono pe ternengo phanglipe LSU.

Pengi buchi keren khetanes ande koperacia/saradnja le socialosa ande komuni.

SiS (e themesko institucionalno bordo) len si opral 40 instituciji ande intrego them. Si zhi kaj 700 thana le ternenge taj 350 thana le maj barenge/phurenge kaj len draba vaj narkotika. Len si but zhene/manush kon kerel buca ande lenge instituciji taj bute manushenca keren khetanes buchi te avel maj efektivno taj lasho zhutipe/pomoco.

Ando SiS, themesko institucionalno bordoski buci si te keren taj te len sama/pazin sar keren buchi ande kodola instituciji save si pe lengo vas. Von len sama pala le aktivitetura, bucha specialno kaj le ternenge khera/domura taj kaj le khera so beshen le drabara/narkomanura. Len si lenge specijalni manush/stabo save len sama kana vareso specialno maladjol/deshilpe.

O SiS kerel vi jekh bari buchi te rodel avri te arakhel metodura/nacinura sar te keren penge bucha/aktivitetura maj feder/laches. Jekh organizacija savi rodel avri sar kerelpe but bucha taj hulavel/podelij avri love/pare pe projektura kaj universitetura taj bare shkoli.

E bucha taj aktivitetura finansirinpe khatar o them taj vi khatar e love so aven ande khatar e komuni. E themesko Institucionalno bordo (SiS) sas sar themesko organo khatar o 1993 bersh. Maj sigo lengi buchi kerelas e komuni taj e shpita/bolnica. Lengi maj bari kontura/kancalarija si ando Stockholmo taj sile funkcija pe administracija taj strategijako suport/zhutipe

Zhutipe/pomoco le drabarengge/narkomanonge/alkoholicarengge

E klientura/manush save si ande zhpti/bolnici pala draba/narkotika sile problemura le alkoholosa- narkotikasa – vaj kodola save hamin/meshon vi alkoholo, tableti taj vi narkotika. E majbut si ande narkotikako/drabengo problemo aba lungo periodo/vrama. O zhutipe/pomoco pala LVM(zakono pe drabara/narkomanura/alkoholistura) si pe kodo te phagel len tele khatar kodola draba/narkotiki save shaj te lel lengo trajo/zivoto taj te del len motivacija te mangel korki anda pengi voja/dobro voljno zhutipe/pomoco.

O Grundo/razlogo te len varekas ande pala kado zakono LVM- si te den opre te avel ande jekh prijava/tuzba kaj o socijalo khatar kodole/kole manushesko doktoro, socijalno sekretari vaj khatar vareko/neko kon si pashe anda familija. O socijalno pala kodo rodel avri taj dikhen te trobuj/si potreba po zhutipe pala kado zakono- LVM vaj naj. Te dikhena te trobuj/si potreba bishaven jekh lil/molba kaj o länsrätten(e krisi le srezoski/foroski) E krisi le srezoski/foroski(länsrätten) kerel decizija/odluka te shaj len ande varekas pe zor/snaga, taj ande maj butivar/maj but drom ashon pe kodo/prihvatini te len ande kodole manushes.

E vrama ande jekh LVM- shpita/bolnica kaj si e drabara/narkomanura si majbut/najvishe 6 shon, pala kodo si so maj sigo/shto pre, te arakhen lenge maj phuterde thana. Meg si khote taj pushen len avri/cheren istraga, trobuj/morash te vorbin le psykologosa, te keren testura so djanen, socialno taj psykicno kontrola te roden avri sar si lenge, te shaj keren/cheren lenca individualno/posebno zhutimasko/pomocno plano.

Si maj but metodura/nacinura sar so keren buchi pe kadala shpiti/bolnici kaj si e drabara/narkomanura. Lengi baza tordjol pala sakone klientoski/manusheski potreba/so les trobuj. Lenca keren bare specijalni terapiji. Si maj but sorti terapiji. Sicaren/naucin len te avel le motivacija taj treningura te zuraren pen korki. Personalno suportu/podirshka taj diskuciji ande grupi si but vazhni/inportantni, sar vi te aven aktivni ande bucha/aktivitetura so keren sako djes/dives.

Kadala khera, shpiti/bolnici so si khatar kadi institucija si kerde pe manush anda maj but grupi. Si na primer/exempel khera, shpiti/bolnici pe kodola kon si psykicni nasvale, vaj si nasul/agresivni narkomanura, vaj khamne/phare zhuvlja kon si narkomanki, vaj kas trobuj specificno zhutipe/pomoco. Kadala khera len ande vi murshen taj vi zhuvljan.

Khatar/ande e palune bersh sas bare strukturalni promeni/parujimata/ ande kadala phandade instituciji. But maj cera/zala thana si pe kadala

instituciji/khera, anda kodo/poshto naj but manush so mangel te djan ande preko/pherdal o socijalno. Si te djanas ke kon but bersh si ande draba/narkotika/alkoholo naj ushoro/lako te mukel tele sa tela skurto vrama meg/dok si ande kadala khera/instituciji. But si vazno/importantno te vazdelpe, te avel jekh saradnja/khetanes te kerelpe buchi e socijalosa ande kodi komuna/foro kaj kodola manush beshen. E maj pashe familija taj vi kaver manush si but vazhni/importantni te zhutin/pomoginen ande, te biris te sikaves rezultato kadale masvale manushenca kon si ande narkotika/draba/alkoholo.

Zhutipe/pomoco le ternenge

Le terne kon si ande instituciji ando SiS si ande ternenge khera/domura andej line pala e ternengo zakono LVU (zakono pe terne) vaj kon si ande line pala SoL(zakono e socialesko).

Kana jekhe shavores vaj ternes musaj/mora te shon/placirin ando domo/kher , aba o socijalo majsigo zumade/probisarde maj but metodura/nacinura te zhutij len/ pomognij len. Zumade/probisarde te shonlen/placirinlen kaj e kaver familiji ande lenge khera taj pe komunalni vaj privatni instituciji. Jekh bari diferencija/razlika mashkar le domura/khera save si tela SiS taj kaver instituciji si ke ando SiS, sile maj but manush/personalo kon kerel buchi taj silen phandade domura/khera.

O maj baro razlogo/grundo te len e shavoren pala LVU paragrafo, si kana kodole shavoresko/ternesko Dad vaj Dej/roditelja mashtik den les kodi podershka/zor savi trobuj/mora, te shaj avel les lashe trajozivoto(2 § ando zakono) Vaj kana kodo terno trajij/zivij jekh destruktivno/choro trajozivoto ande narkotika vaj kriminaliteto (3 §, sar trajin/zivin e shavora). Taj kana dikhen ke si but baro risiko pe kodole shavoresko/ternesko sastipe/zdravlje taj kana kodo zhutipe/pomoco so trubuj nashtik te len korki anda pengi voja/dobro voljno.

O länsrätten e krisi /sudo ando srezozforo kerel decizia/reshenje kana o socijalo anda kodi komuna mangel te lel e shavores. Ande situaciji so trobuj te keren po sigo shaj vi o majbaro ando socijalo te lel decizia/reshenje/odluka te lel e shavores, numa/samo ke trobuj/mora te avel potverdime/decizia khatar e krisi/sudo le srezoski/foroski.

Ande kadala specijalni ternenge khera/domura den zhutipe/pomoco le shavoren taj le ternen khatar 12-21 bersh. Meg/dok si khote e anglune 2 shon/meseca dikhen sar taj so trobuj te keren. Tela kodi vrama/periodo keren jekh kvalificirime istrazivanje/rodel avri sa pa kodole terneske problemura. Pala kodo

istrazivanje/rodipe keren jekh individualno plano sar maj feder/em bolje te zhutin/pomognin sakone jekhes ande lesko problemo taj potreba/so trobuj les.

Si razlika/diferencia mashkar kadala zhutimaske/ pomocoske metodura vi mashkar maj but ternenge khera/domura. Naprimer/exempel pe metodura/nacinura si terapia anda ponashivanje/so o manush kerel sar reagirij taj familijaki terapia. Pe majbut khera/domura keren buchi pala jekh nacino savo bushol deshuduje pasongo zhutipe/pomoco(tolvstegsbehandling) anda kodo ke bute ternen si bare problemura e drabesa/narkotikasa.

Jekh vazno/importantno buchi ando zhutipe/pomoco le ternengo si e shkola. But terne ci/na gele ande normalno shkola kana sas cine, taj akanak ande kadala ternenge khera/domura sile shanca te phiren ande shkola. O sicaripe si ande cine/cikne grupi kaj si but tanitovura/ucitelja. Ande sa le ternenge khera/domura sicharen le shavoren/ternen den len shkola taj varekas den vi sicharipe pe gimnasia/majbari shkola.

E vrama so inkren len ande kadala specijalni ternenge khera/domura si khatar varekachi/nesave kurke zhi pe maj but bersh. O cilo/golo kadale zhutimaske/pomocoske si te boldempe/irin pe le shavora khere ande penge khera. Anda kodo trobuj/mora o socialno sako/svako shovto(6) shon/chon te dikhen sar parudjilas/promenijpe lengi situacija te shaj len decizija/odluka te muken len khere vaj te aven maj dur ando thernengo kher/domo.

Savoren si posibiliteto/mogucnosti te aven len pashe kontakto le personalosa/manushenca save keren bucha/radin ande kadala institiciji. But personalo si/ manush save radin, kade ke si len posibiliteto/mogucnosti pe maj efektivno/lasho shutipe/pomoco le ternen, pala sakoneski potreba/so len trobuj. O socijalo kerdas maj but pushimata/pitanjura pe specijalni blanketi te rodel avri/te pushel sar keren buchi taj sosko kvaliteto si ande lenge bucha pe kadala ternenge khera/domura.

Phandado/Zatvoreno ternengo kher/domo

Khatar o 1 januari 1999 bersh parudjilas/menjosa jlo o zakono pala e ternengi krisi/sudo. Jekh nevipe/novosti sas o zakono pala phandade/zatvoreni ternenge kera/domura. O SiS (themesko institucialno bordo) si odgovorno te arakhel lenge kadala phandade khera/domura pe specijalni thana.

Kodo nevo zakono so den e ternen krisi/sudo phenel/znacij ke e terne mashkar 15 taj 17 bersh kaj keren bare dosha/chorimata shaj den len krisi/sudo te beshen ande phandade ternenge khera/domura taj na ande robiji/zatvoro.

Kodo nevo zakono pa e ternengi krisi/sudo si kerdo te beshen jekh vrama, numa ke o gindo/misljenje si te avel kodole ternen zhutipe/pomoco intrego/celo vrama meg/dok si ande khera/domura. Pala e dosha/chorimata ashol kachi vrama si kodola terne te beshen taj savi krisi/sudo den len, shaj te den len krisi/sudo mashkar 14 djes taj 4 bersh. Vi ande kadala okaziji/slucajura si o majbaro odgovoro kaj o socijalo ande kodola komuni kaj e terne trajin/beshen, von si odgovorni te placirin/te arakhen lenge than pe kadala specijalni ternenge khera/domura. O SiS(themesko institucialno bordo) taj o socijalno khetanes parancolin/len odluka kaj te placirin/te arakhen lenge than taj sar te keren lenge planura.

E terne save maj sigo sas krisi dine/osudime ando phanglipe/zatvoro sile isti/slicni problemura sar kodolen save sas phandade pala o zakono pa e terne LVU. Kado sikavel/znacij ke e terne vaj si krisi dine te beshen ande phandade khera/domura vaj si khote pala e ternengo zakono LVU, trobuj len sa jekh zhutipe/pomoco anda draba/drogi, kriminaliteto/choripe, relacijako- taj shkolako problememo.

E terne save si krisi dine/osudime peren tela o SiS, tela lengo vast dji kaj shaj, kade te shaj len/dobisaren o zhutipe/pomoco savo trobuj len/si lenge potrebno. Kana placirin/arakhen lenge than si te lelpe sama/paznja pe maj but butja/stvarura sar kabor/sode si bari e kazna/strafo, kachi vrama si te besken/usudime taj vi tena birin te nashentar khotar.

O plano le ternesko kana trobuj te mukhenles khere si te/moras te kerelpe khetanes/zajedno le socijalosa. Le terne nashtik beshen/zhivin korki ande stanura/khera vaj kaj phenge dada /deja / roditelja anda kodo ke shaj sa intrego/celo plano so kerde le ternenge te rumujpe/kvarijpe.